

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

352.02

Hely

Idő

1903

Személy

Helyszám

Szerző

E. S.

Cím

Uj fővárosi törvény.

Forrás:

Magyarország

Bp.

(Hely)

1903 1/6

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Uj fővárosi törvény.

Budapest, jan. 15.

Alkotmányos állam volnánk és mégis abszolút módon uralkodik felettünk valami, ami ellen nincsen orvosság, ami elorvaszt minden igaz törekvést és akaratot. Ez az abszolút uralkodó, a frázis. Ha akárhol az ország kormányzatában, az országos hibás és fonák gazdasági és közjogi politikánk folytán bajok és ferdeségek származnak, vagy nem vizsgálják — már t. i. az ország sorsát vezetőik a bajok eredetét, ha teszem iparunk elorvad, ha már az alföldi Kánaán magyar népe is vándorbotot vesz kézbe — úgy nem mernek a baj igaz okára rámutatni, nem merik aperte kimondani, hogy ezeknek a bajoknak gazdasági és politikai függésünk az igaz oka, hanem kitalálnak valami szép frázist, ezt a sajtóban, parlamentben és egyebütt addig hajtogatják, míg röpké szavá válik, amely uralkodik vizsgálás és ellenőrzés nélkül. A bajok igaz oka, az eredendő bűn és betegség pedig tovább sorvasztja ez ország élő testét.

Es e kormányzásnak aztán az az eredménye, hogy híjján van minden erkölcsi komolyságnak, minden nemes tartalomnak. Praktikákat használ, ahol gyógyítani, ahol segíteni kell, ahol pedig a gazdasági alárendeltségünk folytán szegénység és ennek kíséretében szolgálkúság terem, ott nem keresi az okot, hogy eltávolítsa, sőt! — szemet huny, hogy az okot ne lássa — és az önkormányzatot támadja.

Mert ime itt a példa, itt a bizonyíték!

Fővárosunk pénzügyi állanak. Hovatovább nem képes egy ország fővárosával járó nagy kulturális, közegészségi és egyéb terheket önerejéből elviselni. Ha igazak akarunk lenni, úgy nem mond-

hatunk mást, minthogy e bajba a főváros nem önhibájából, hanem az országos ferde és fonák gazdasági és közjogi politika folytán jutott. Gazdasági dekadenciájának az országos kormányzat az oka; kihez máshez forduljon hát segítségért, mint az ország kormányához? A főváros feltárja sok bajainak igaz okát, felmutatja sebeit, gyógyítást kér és vár és az ország kormánya segítség helyett — új törvényt ígér, amely az autonómiát megnyirbálja. Mert a kormány szerint — a főváros összes gazdasági bajainak nem a vámközösség, nem ez ország koloniális állapota az okozója, — mindezt látni sem akarja, — hanem mindennek a — tulságos autonómia az okozója, ezt kell megfojtani.

De nézzük csak közelebbről a dolgot, és állapítsuk meg a jelenségeket.

Budapest csak névleg fővárosa ez országnak, gazdasági központja ez országnak a vámközösség és az ipari és közjogi alárendeltség folytán még mindig Bécs, — az ország lakosainak nagyobb része ennek folytán szükségleteit még mindig Bécsben fedezi.

Hadvar és hadsereg, király és főnemesség, külföldi képviselet odafenn Bécsben költik a milliókat.

Bécsnek császár, ország és birodalom sok száz milliót juttat kulturális és gazdasági célokra, nagy közművekre. A császár egymaga 93 milliót költött pár évtized alatt osztrák székvárosára, nem tudom hamarjában megmondani, hogy hány százezer forint jutott hű magyar székesfővárosára, amit persze csak magyar tanácsosainak lehet hibául felróni.

Alsó-Ausztria és a Reichsrathban képviselt országok csak az utolsó években 160 — szóval százhatvan — milliót fordítottak bécsi közművek léle-

sítésére.

Budapest pedig sajátjából, egyedül sajátjából, kölcsönpénzekből 115 milliót adott ki pár évtized alatt iskolákra, kövezetre, csatornázásra, kórházakra, kaszárnyákra, vásárcsarnokokra és egyéb közművekre.

Az egész művelt világban a nagy kulturmissziót teljesítő fővárosokat különös segítségben részesítik, mert eddigi jövedelmeik elégtelenek voltak a rendkívüli nagy kiadások fedezésére. — Így Belgium az állam jövedelmeiben részesíti a városokat, különösen fővárosát.

Poroszország, hogy a nagyobb városok, különösen Berlin terhein segítsen, az összes telek- és házadót és a reformált ipari adót átadta eme városoknak. Budapesttől pedig az állam elszedte jövedelmei jelentékeny részét. Elszedte az osztrák-magyar bank, a sok vasut községi adóját a fővárostól, ennek fejében pedig évi öt millió kiadással terheli az állami igazgatás teljesítése folytán. Budapesttől beszed az állam évenként mintegy 100 milliót adókban és illetékekben, ennek fejében pedig nem juttat a fővárosnak ugyszólván semmit, hanem fizettet vele rendőrségi kvóta címén aránylag tizennégyszer annyit, mint amennyit Bécs fizet ugyane címen.

Másutt például, teszem Poroszországban minden köztisztviselő kisebb-nagyobb mértékben hozzájárul a község kulturális céljaihoz, hiszen ők is veszik hasznát, sőt Poroszországban a katonatisztek is fizetnek községi adót. Budapesten körülbelül 100,000 adózó közül mintegy 30,000 tisztviselő egy fillérrel sem járul a község terhehez, pedig éppugy, sőt még fokozottabb mértékben veszi igénybe a község kulturális és egyéb közintézményeit.

És amidőn ilyen állapotok mellett, mely állapotokat nyilvánvalóan az országos rossz közjogi és gazdasági politika okozott, — az ország fővárosa, melyet az állam kormánya idegen ország meghíztlására fehérre kiszitt, amidőn mondom ez agyon-gyötört város kormányához fordul segítségért, akkor ez állam kormánya azt feleli, segíteni ugyan nem segíték, de adok olyan törvényt, mely elveszi az autonomiákat, mert ézer bajodért semmi más a felelős, mint a túlnagy autonomia. Te város csak akkor leszel boldog, ha elveszszük a főbb tisztviselők választási jogát. Neked város nem a vámközösség ártott, hanem ártott a tulsok bizottsági tagod! Pestmegyének nem sok ugyan 640 törvényhatósági tagja, de neked elég 120 is. Mert akkor az erdélyi szász, a tót, a szerb, meg Magyarország művelt és gazdag nyugata nyomban elfordul Béctől és hozzád fordul szeretettel és Budapestre zarándokol, hogy itt vásároljon és itt mulasson.

Hát ez a politika amilyen, rossz annyira hiján van minden köteles őszinteségnek.

Mert ha mi hiba volt e város adminisztrációjában — és hol ninesen hiba Magyarországnban, — annak maguk a kormányok az okai, hiszen az ország fővárosa évtizedeken át nem volt egyéb kormánypárti képviselőket szolgáltató automatánál, másrészt az egész adminisztráció a kormány állandó felügyelete alatt működik három évtizeden át és ami történt, minden legcsekélyebb intézkedés az ő jóváhagyásával történt.

Ha tehát a kormány a fővárost, amelyet — sajnálom, hogy ki kell írnom — a mindenkori kormánynyal szemben tanusított szolgálalkúsége folytán az egész ország meggyűlölt, kísérleti nyulacska gyanánt akarja fölhasználni, ugy ez egy teljesen veszedelmes és elítélendő eljárás lesz, melyben a főváros polgársága semmiképp sem nyugodhatik meg.

Dr. E. S.